

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้
ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สูง

รหัสโครงการ 199974

โครงการวิจัยและพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล
ของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ในชุมชนโครงการหลวง

โดย

ณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ และคณะ

เดือน ธันวาคม ปี พ.ศ. 2567

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้
ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สูง

รหัสโครงการ 199974

โครงการวิจัยและพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล
ของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ในชุมชนโครงการหลวง

Research and development of Hill tribe Women's
Entrepreneurship Skills on the Digital Age in the Selected
Royal Project Communities

โดย

คณะผู้วิจัย

นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ
นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์
นางสาวณิรินทร์พัชร ชยวงศ์ธร

สังกัด

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ธันวาคม 2567

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ขอขอบคุณ กลุ่มสตรีเป้าหมายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยชมภู กลุ่มสตรีเป้าหมายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าปักอ้าวเมียนบ้านปางค่าใต้ กลุ่มสตรีเป้าหมายในกลุ่มผ้าเขียนลายเทียนบ้านสิบสองพัฒนา กลุ่มสตรีผู้นำที่จะเป็นวิทยากรท้องถิ่นในสถานีกะเชตรหลวงอินทนนท์ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก กลุ่มสตรีเป้าหมายบ้านพระบาทห้วยต้ม และบ้านนาเลียง กลุ่มสตรีเป้าหมายในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 3 แห่ง ได้แก่ ห้วยก้างปลา ห้วยโป่งพัฒนา และผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์ ที่สละเวลาให้ข้อมูล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมทดสอบกระบวนการยกระดับบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจของครัวเรือน การดูแลสุขภาพ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งร่วมทดสอบกระบวนการเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลของกลุ่มสตรีที่เหมาะสมกับชาติพันธุ์ ช่างวัย การศึกษา ทักษะดิจิทัล และบริบทพื้นที่

ขอขอบคุณ หัวหน้าสถานีฯ/ศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่สถานีฯ/ศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ สวพส. ฝ่ายประสานงานและสนับสนุนงานสถานีฯ/ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 6 แห่ง ได้แก่ อินทนนท์ ห้วยน้ำขุน ปังค่า ขุนวาง ห้วยลึก และพระบาทห้วยต้ม ขอขอบคุณ นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา สวพส. หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ สวพส. ที่ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 3 แห่ง ได้แก่ ห้วยก้างปลา ห้วยโป่งพัฒนา และผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ประสานงานและร่วมปฏิบัติการวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คณะผู้วิจัย
ธันวาคม 2567

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฐวรรณ ธรรมสุวรรณ
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บุคคล 5
หน่วยงาน	สำนักอำนวยการ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8496-8 ต่อ 1120
Email:	natthawan04@gmail.com

ผู้ร่วมวิจัย

(1) ชื่อ-สกุล	นางสาวเกษราภร ศรีจันทร์
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการ สำนักอำนวยการ
หน่วยงาน	สำนักอำนวยการ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8496 ต่อ 1119
Email:	kesaraporns@hrdi.or.th
(2) ชื่อ-สกุล	นางสาวณิรินทร์พัชร ชยวงศ์ธร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยนักวิจัย
หน่วยงาน	สำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
ที่อยู่	65 หมู่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์	0-5332-8496-8 ต่อ 3205
Email:	Kaoat.aumjiw@gmail.com

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คณะผู้วิจัย	ข
สารบัญเรื่อง	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทคัดย่อ	ฉ
Abstract	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
2.1 ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital)	4
2.2 ความเท่าเทียมทางเพศ (SDG # 5)	5
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ	6
2.4 ช่องว่างระหว่างเพศทั่วโลก	10
2.5 ช่องว่างระหว่างเพศและความสำคัญของผู้ประกอบการสตรี	12
2.6 เทคโนโลยีกับผู้ประกอบการสตรี	15
2.7 หลักการเสริมสร้างศักยภาพสตรี	16
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาดและการตลาดยุคใหม่	17
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 วิธีการวิจัย	23
3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย	24
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	
4.1 การศึกษาข้อมูลของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์เป้าหมายในการยกระดับ บทบาทสตรี	25
4.2 การศึกษาสถานะ ความพร้อม ปัจจัยและเงื่อนไขในการยกระดับ การเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์	38
4.2.1 คุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล	38
4.2.2 ปัจจัยพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ	41
4.2.3 ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและระบบสื่อสาร	46

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
4.3 การออกแบบกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ในยุคดิจิทัลของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ที่เหมาะสมกับช่วงวัย การศึกษา และทักษะดิจิทัล	49
4.3.1 การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างเป้าหมายการเป็นผู้ประกอบการ กับทักษะของกลุ่มสตรี	49
4.3.2 การทดสอบกระบวนการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ของกลุ่มสตรีเป้าหมาย	53
4.3.3 การสะท้อนย้อนกลับ (Reflection)	78
4.3.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาบทบาทสตรีในระยะต่อไป	78
4.3.5 ปัจจัยสนับสนุนและข้อจำกัดในการยกระดับบทบาทสตรี สู่การเป็นผู้ประกอบการ	78
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	80
เอกสารอ้างอิง	91
ภาคผนวก	
ตารางสรุปเปรียบเทียบแผนงานกับผลงานวิจัย	95

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พื้นที่ กลุ่มสตรีเป้าหมาย ชชาติพันธุ์ ประเด็นเพื่อการพัฒนา และแนวทางการยกระดับบทบาทสตรีชาติพันธุ์ ในสถานีกะเหรี่ยง/ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	35
2	เกษตรกรผู้ร่วมการทดสอบ ขนาดพื้นที่ พิกัดแปลง และระดับความสูงของพื้นที่	72
3	เกษตรกรผู้ร่วมอบรมสนับสนุนความรู้ด้านอาชีพนอกภาคการเกษตร	76

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	หลักสูตรเฉพาะเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะของสตรีที่เหมาะสมกับ บริบทในบางสถานีกะตกรหลวง/ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง	20
2	กรอบการวิจัย	23
3	การประชุมกลุ่มย่อยในการถอดบทเรียนและวางแผนการวิจัย (ต่อเนื่อง) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุน	27
4	ตัวอย่างตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจบ้านห้วยชมภู ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	27
5	ตัวอย่างปริมาณสมุนไพรหรือดอกไม้ที่บรรจุขวด	28
6	ตัวอย่างตราสินค้าและฉลากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ติดบนผลิตภัณฑ์	28
7	การประชุมกลุ่มย่อยในการวางแผนการวิจัย (ต่อเนื่อง) โดยกระบวนการ มีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางค่า	29
8	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	30
9	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในสถานีกะตกรหลวงอินทนนท์	31
10	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	32
11	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม	32
12	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ห้วยก้างปลา	33
13	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ห้วยโป่งพัฒนา	33
14	การประชุมกลุ่มย่อยคัดเลือกกลุ่มบ้านและกลุ่มสตรีเป้าหมาย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์	34
15	ผลการประเมินคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลของ กลุ่มสตรีชาติพันธุ์เป้าหมายในพื้นที่ศึกษา 13 แห่ง	39
16	ผลการประเมินปัจจัยพื้นฐานในการประกอบธุรกิจของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ เป้าหมายในพื้นที่ศึกษา 13 แห่ง	44
17	ผลการประเมินความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและระบบสื่อสารของ กลุ่มสตรีชาติพันธุ์เป้าหมายในพื้นที่ศึกษา 13 แห่ง	48
18	ตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้าน ห้วยชมภู	54

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
19	การประชุมเพื่อลงมติคัดเลือกตัวอย่างตราสินค้าของกลุ่ม	54
20	ภาพถ่ายคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านห้วยชมภู	55
21	การฝึกปฏิบัติจริงในการพัฒนาต้นแบบยาหม่องสมุนไพร (โพล) ในรูปแบบ ยาหม่องแท่งหรือปาล์มสติ๊ก	56
22	ตัวอย่างต้นแบบยาหม่องสมุนไพร (โพล) ในรูปแบบยาหม่องแท่งหรือปาล์มสติ๊ก	57
23	ต้นแบบกระเป๋าสะพายลายปักอ้อมเมียน	57
24	การฟังบรรยายเรื่อง “ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม: กรณีศึกษาหม้อห้อมแพร์”	59
25	การฝึกปฏิบัติจริงในการเก็บเกี่ยวห้อมเพื่อขยายพันธุ์	59
26	การฝึกปฏิบัติจริงในการทำห้อมเปอะ/ห้อมเปียก/โคลนห้อม/เนื้อห้อม/ Indigo paste	60
27	การฝึกปฏิบัติจริงในการก่อหม้อ	61
28	การฝึกปฏิบัติจริงในการย้อมผ้า	62
29	การฝึกปฏิบัติจริงในการทำปุ๋ยจุลินทรีย์อัดแท่งจากวัสดุเหลือทิ้ง ทางการเกษตร	63
30	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเห็น	64
31	การสำรวจพื้นที่ทำแปลงทดสอบการเรียนรู้ในการปลูกห้อมของนักเรียน ภายในบริเวณโรงเรียนราชานุเคราะห์	65
32	การสำรวจพื้นที่ทำแปลงทดสอบการเรียนรู้ในการปลูกห้อมของนักเรียน ภายในบริเวณโรงเรียนบ้านใหม่ปางคำ (ภูลังกาอนุสรณ์)	66
33	การฝึกปฏิบัติจริงในการเป็นวิทยากรท้องถิ่นของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ม้งและ กะเหรี่ยง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก	67
34	การฝึกปฏิบัติจริงในการเป็นวิทยากรท้องถิ่นของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และม้ง สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์	68
35	การฝึกปฏิบัติจริงในการเป็นวิทยากรท้องถิ่นของกลุ่มสตรีชาติพันธุ์ม้งและ กะเหรี่ยง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง	69
36	นายยุทธ คำแปง หัวหน้าศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม กล่าวต้อนรับและแนะนำคณะนักวิจัย	71
37	การจัดฝึกอบรมการสร้างแหล่งโปรตีนในชุมชนจากถั่วเหลืองและพืชทางเลือก ที่หลากหลาย	71
38	การทดสอบเปอร์เซ็นต์การออกของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองจากบริษัทเอกชน	73
39	การตรวจวัดพิกัดแปลงปลูกทดสอบถั่วเหลืองของเกษตรกร	74
40	การตรวจเช็คระยะห่างของเครื่องหยอดเมล็ด (ระยะระหว่างต้น)	74
41	การสาธิตและร่วมปลูกทดสอบในแปลงตัวอย่างของนางปรีแก้ว เนียมพรมลี้	74

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
42	การเปรียบเทียบแปลงทดสอบกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างแหล่งโปรตีน ในชุมชนด้วยการปลูกถั่วเหลืองจาก 2 แหล่งเมล็ดพันธุ์	75
43	ลักษณะโรคและแมลงที่สำรวจพบในแปลงปลูกทดสอบถั่วเหลือง	75
44	การสาธิตและทดสอบกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงของกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์	77
45	ตัวอย่างเหรียญโปรยทานและดอกไม้จันทน์จากการปฏิบัติจริงของกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โครงการพัฒนาพื้นที่สูงฯ ผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์	77

